

TRAFIKUTSKOTTETS UTLÅTANDE 16/2002 rd

Statsrådets meddelande om statens ägarpolitik och Sonera

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 september 2002 meddelandet från statsrådet om statens ägarpolitik och Sonera (SRM 1/2002 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att trafikutskottet skall lämna utlåtande i saken till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kommunikationsminister Kimmo Sasi och överdirektör Samuli Haapasalo, kommunikationsministeriet
- understatssekreterare Juhani Turunen, finansministeriet

- konsultative tjänstemannen Pekka Timonen, handels- och industriministeriet
- överdirektör Rauni Hagman, Kommunikationsverket
- verkställande direktör Pauli Heikkilä, Digita Oy
- vice verkställande direktör Jarmo Kalm och jurist Anne Vainio, Elisa Communications
- styrelseordföranden Tapio Hintikka, Sonera Abp
- juridisk direktör Jukka-Pekka Joensuu, Song Communications
- direktör Petri Aaltonen, Posten Finland Abp
- generaldirektör Arne Wessberg, Rundradion
- direktör Jukka Rahikkala, Finnet-förbundet rf
- verkställande direktör Reijo Svento, FiCom.

MEDDELANDET

I meddelandet redogörs för statens ägarpolitik, innehållet, målen, de centrala principerna och genomförandet under den sittande regeringens tid. Statens ägarstrategi i Sonera har förändrats i och med att Sonera omvandlades från statligt verk till internationellt börsbolag. Omvandlingen involverade en rad marknadsoperationer, allt ifrån börslistning av Sonera i september-oktober 1998, en andra och tredje försäljning, konsolideringsstöd och förstärkning av kapitalet. Allt detta har inneburit nya utmaningar för statens

ägarpolitik visavi Sonera. Under 1999—2002 bidrog vissa stora företagsregleringar i telesektorn till att börja med till en positiv kursutveckling för Soneraaktierna, men i takt med den allmänna trenden på telemarknaden och nedskrivningen av UMTS-licenserna sjönk Sonerakursen.

Vad gäller utvecklingen av ägarpolitiken tar meddelandet framför allt upp omklassificeringen av bolagen och vad det har betytt för ägarförvaltningen och koncentreringsen av den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Under behandlingen i trafikutskottet har det förts fram olika uppfattningar om omstruktureringen av Sonera i dess olika faser. Utskottet koncentrerar sig i sitt utlåtande på frågor som tangerar dess behörighetsområde och som kommit fram redan tidigare eller först nu.

Med hänsyn till den snabba utvecklingen och omstruktureringen av telemarknaden pekar trafikutskottet på den viktiga roll som kommunikationerna och teletjänsterna spelar för samhället. Utskottet har redan tidigare påpekat att det för utbyggnad och underhåll av telenäten och med hänsyn till kommunikationernas betydelse i samhället krävs en bred strategi för utveckling av telekommunikationerna och lämpliga samhällsekonomiska lösningar (TrUU 1/1991 rd — RP 57/1991 rd). Händelserna i början av detta årtionde har visat att en utvecklingsstrategi är lika aktuell ur statsekonomisk synvinkel som den var i början av det föregående.

Utskottet understryker vikten av att teletjänsterna ses som en form av basservice och att de följer principen om samhällsomfattande tjänster. Det har i olika sammanhang lyft fram kommunikationernas och framför allt telekommunikationernas ökade betydelse och ansett att utvecklingen bör stödjas för att effektiva telekommunikationstjänster skall vara tillgängliga som basservice på så bred basis och så förmånliga och lika villkor som möjligt i hela landet (TrUB 2/1990 rd — RP 18/1990 rd och TrUU 1/1991 rd — RP 57/1991 rd). Teletjänsterna inverkar på jämlikheten mellan medborgarna samt villkoren för företagsamhet och distansarbete. Utskottet har rentav föreslagit att principen om samhällsomfattande tjänster kunde tas in i koncessionsvillkoren. I detta sammanhang understryker utskottet vidare att effektivitetshänsyn inte får leda till sämre service utan att det viktigaste är att garantera en adekvat servicenivå på lika villkor i hela landet (TrUU 37/1998 rd — MINU 1/1998 rd).

Riksdagen behandlar som bäst regeringens proposition (RP 112/2002 rd) med förslag till

ändring av lagstiftningen om kommunikationsmarknaden, där det framhålls att syftet med direktivet om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter är att garantera tillgången till samhällsomfattande kommunikationstjänster i en konkurrensmiljö. Utom samhällsomfattande tjänster gäller direktivet de rättigheter som användare och konsumenter av elektroniska kommunikationstjänster har och å andra sidan företagens skyldigheter. Enligt direktivet skall ett minimiutbud av tjänster av en viss kvalitetsnivå med hänsyn till särskilda nationella förhållanden göras tillgängligt för alla slutanvändare oberoende av geografiskt läge. I propositionen föreslås att användarens rätt till en anslutning fullföljs så att ett teleföretag med betydande marknadsinflytande är skyldigt att inom det geografiska verksamhetsområde där det har betydande marknadsinflytande tillhandahålla användaren en anslutning till telefonnätet. I andra hand gäller skyldigheten företag vars marknadsandel mätt i antalet anslutningar är störst i området. Utskottet påpekar att förslaget på denna punkt svarar mot gällande lagstiftning.

Av statsrådets meddelande framgår att värdet på Soneras aktier hösten 2001 hade sjunkit klart under listningspriset 1998 och att bolaget var djupt skuldsatt. Nettoskulden uppgick till 4,7 miljarder euro. Bolagets kreditklassificering hade sjunkit till nedre gränsen för den s.k. investment grade-nivån (kreditklassificeringskategorier omfattande bolag som kreditinstitutens beviljar lån på normala villkor) och hotade att sjunka ännu mer. I denna situation omvärderades Soneras strategi och affärsfunktioner i syfte att stabilisera bolagets ställning, säkerställa dess kreditklassificering och garantera en framtida värdeutveckling. En nyemission av aktier till omkring en miljard euro företogs och staten deltog i den med 530 miljoner euro sedan riksdagen godkänt ett anslag för ändamålet i tredje tilläggsbudgeten för 2001.

Utskottet framhåller att Sonera spelar en betydande roll för televerksamheten i Finland. Sonera står för ca 60 % av vår inrikes mobiltelefon-

trafik, ca 50 % av utrikes telefontrafiken, ca 30 % av inrikes fjärrtelefontrafiken, ca 25 % av lokaltelefontrafiken och ca 30 % av Internettrafiken. Det fasta nätet utgör ryggraden också i mobilnätet, eftersom alla massiva dataöverföringar på sikt sker över det fasta nätet och dataöverföringen över radiovågor i huvudsak gäller bara korta distanser. Därmed kunde användarnas tillträde till teletjänsterna och deras rätt enligt telemarknadslagen att få tillgång till anslutningar till gemensamma telenät ha ställts på spel, om Soneras värdeminskning hade riskerat bolagets verksamhet i förlängningen.

I samband med att utskottet försökt bedöma hur väl principen om samhällsomfattande service har fullföljts har det också diskuterat den helt teoretiska situationen att det hade varit nödvändigt att hitta andra utvägar för att fullfölja principen om samhällsomfattande service om det hade skett ett avbräck i Soneras verksamhet. Vid utfrågningen av sakkunniga kom det fram att en stor del av de funktioner som Sonera hade hand om i så fall kunde ha överförts på företag som konkurrerar på marknadsvillkor. De konkurrerande företagen har redan nu en del av den behövliga extra kapaciteten i sina nät.

Också om teleoperatörerna säger sig ha beredskap att fortsätta med Soneras funktioner på lämpliga villkor finns det knappast särskilt många företag som är intresserade av att ta över lokaltelefontrafiken i glesbygderna. Det är möjligt att Soneras hela lokaltrafik då skulle behandlas som ett enda block. Om ingen existerande gruppering vore villig att ta över hela block-

et, är ett tänkbart alternativ enligt Kommunikationsverket att ett statsägt lokalnätbolag inrättas utgående från Soneras tidigare verksamhet.

I statsrådets meddelande konstateras att när ägarförvaltningen utvecklas gäller det att å ena sidan minimera överlappningen mellan ägarförvaltning och regleringsuppgifter och å andra sidan att säkerställa en tillräcklig näringspolitisk och på företagsverksamhet inriktad sakkunskap. Ministergruppen för statens centralförvaltningsprojekt föreslår i sin slutrapport den 28 juni 2002 en sådan nyordning under nästa valperiod att förvaltningen av ägarskap som närmast representerar investeringsintresset lösgörs från ministerierna och ges över till en särskild expertenhet. I bolag där det huvudsakliga målet inte är att tillgodose investerarintresset utan att främja statens samhällspolitiska syften med hjälp av bolaget kan ägarskapet enligt ministergruppen tills vidare fullföljas enligt nuvarande decentraliserade modell. Utskottet anser att ministergruppens förslag att koncentrera förvaltningen av egendom som skall tillgodose statens investerarintresse är helt motiverat. För utveckling av ägarpolitiken och koncentrerat av ägarförvaltningen är det nödvändigt att klart differentiera regleringen och ägarförvaltningen i framtiden, anser utskottet.

Utlåtande

Trafikutskottet anför som sitt utlåtande

att ekonomiutskottet bör beakta det som sagts ovan.

TrUU 16/2002 rd — SRM 1/2002 rd

Helsingfors den 10 oktober 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Erkki Pulliainen /gröna
vordf. Annika Lapintie /vänst
medl. Klaus Bremer /sv
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Saara Karhu /sd
Risto Kuisma /sd (delvis)

Eero Lämsä /cent
Tero Mölsä /cent
Markku Rossi /cent
Ismo Seivästö /kd
Timo Seppälä /saml
Harry Wallin /sd
Raimo Vistbacka /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.